

komme sammen igjen, at betræde den Vej, der hænger sammen med vor hele nuværende Udvikling. For Statens Regning at vedblive at drive Latin-skoleindustri er ligesaa falskt og urigtigt, som det vilde være at gjøre Uld og væve Klæde og lave Silke osv. for Statens Regning. Denne Industri har ikke større Berettigelse og er under enhver Omstændighed for Dieblirket ikke nogen Nødvendighed. Der træder et ganske andet Krav paa Oplysning, Udvikling og Dannelse ind i Verden: den demokratiske Udviklings Krav, som vi i Genhold til vor Forfatning nødvendigvis maae komme ind paa, om Forfatningen skal kunne bestaae, — eller ogsaa maae vi opgive Forfatningen og betræde den Vej, hvorpaa vi tidligere vare. Det er det store Værk, vi maae see at stræbe hen til, og ethvert Forslag, som gjøres i denne Retning, til Bøndehøistoler eller til andet Saadant, gaer ud paa at tage Indtægten ud af Folkets egne Hænder, istedetfor at lade Midlerne komme hen paa den Vej, der er den eneste Redningsvej, og som er den eneste, der svarer til de nuværende Former. See hen til, hvad der skrives i denne Tid; hør Dem for omkring hos Mænd af forskjellige Classer i Landet, og spørg dem, om Undervisningsvæsenet, som det for Dieblirket er i de latinske Skoler, tilfredsstillende. Nei, der høres Klager paa Klager, og disse Klager ere efter min Mening ikke bespøede i den Betydning, at, naar Skolen skal være det, man kalder en latinsk Skole, den da kunde være synnerligt anderledes; men Klagerne ere ikke sig selv ret bevidste, kunne ikke frigjøre sig fra det tilvante latinske Ungdomsherredømme, og ligeoverfor saameget bayersk M., solgt til Fordeel for Studentersforeningen, er det ikke at undre over. — Jeg vilde ønske, at de Herrer, der have stillet dette Endringsforslag, kunde have den Selvopoffrelse ikke at bringe det til Afstemning; jeg erkjender, at det vilde være en Selvopoffrelse; thi det er godt muligt, at de, dersom de bringe det til Afstemning, ville faae det til at gaae igjennem; det er ikke engang usandsynligt, at det vil lykkes dem, men det er netop det, der vilde gjøre dem meest Skade. Næste Aar komme de Andre og sige: Iffor fik Rjebstæderne Lidt, og nu vilde vi have Lidt, og tilsidst kommer det dertil, at Enhver især skal have igjennem Stats-

kassen det, som Communen skulde beholde og anvende, — og hvad er det Andet, end hvad jeg har havt den Ære saa ofte at sige Dem; hvad er det Andet, end at de Herrer tage af deres egne Kommer, for at give det ud igjen til deres egne Formaal, efterat Midlerne have gaaet en lang Vej og undervejs affaat et betydeligt Bundsfald til Regnskabsførere, Skrivere osv. Dette er en fuldkommen urigtig Vej at betræde. 4,000 Rb. kunne ikke hjælpe Rjebstæderne; det er jo ikke stort Mere end 40 Rb. pr. Rjebstæde, og ere de saaledes herunder, at de ikke selv kunne udrede disse 40 Rb. til deres tekniske Skoler og Industriindstillinger, kunne vi ikke hjælpe dem, om vi ogsaa gavede dem 8,000 Rb., og kunne de gjøre det selv, hvorfor skulle vi da ikke lade dem gjøre det? Hvor komme disse Penge fra? Maa ikke Slomageren her og Skræderen hist, Bonden her og Arbeideren der give hver sin lille Skjærv til de 4,000 Rb., som saa afklippede, ligesom man afklipper Penge under Circulationen, vende tilbage til dem selv; og troer man da ikke, at de ved at udføre det ved Hjælp af egne Midler ville faae en langt større Interesse for Sagen og et langt større Udbytte deraf? Industriindstillinger for Smaabyer! Men have de da ikke de bedste Industriindstillinger, de kunne faae, hvert Aar i deres Markeder? Dersom Markederne ikke ere gode Industriindstillinger for Smaabyerne, er det et Beviis paa, at der ingen god Industri er. Kommer der Rjebere til Markederne til disse Produkter, saa kommer der ogsaa flere Kræmmere, og der er næsten altid flere Kræmmere end Rjebere; og kommer der ingen Rjebere, hjælper det jo ikke, at der kommer Kræmmere. De Gnefte, det hjælper, ere Værtshusholderne, da det kan give Anledning til lystige Gilder og Skaaltaler; men at vi af Statskassen skulde betale for Skaaltaler, det er dog det Allernufornuftigste, vi kunde gjøre; vi kunne have nok af Skaaltaler uden at betale for dem. Jeg begriber meget godt, at det ikke er let for de Herrer at tage deres Forslag tilbage; men saa vil jeg tilraade, at vi ikke stemme for det; det er ikke saa slemt for dem, som hvis det blev vedtaget. Fordi man hørstemmer det, er det ikke dermed sagt, at vi ikke kunde ønske at bi-